

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

Lindita Jusufi

Abstrakt

Çështja e të nxënit gjithnjë ka qenë dhe mbetet një ndër çështjet më të rëndësishme të shoqërisë, prandaj çdo shoqëri, në çdo periudhë të zhvillimit të saj ka pasur synim zhvillimin dhe ngritjen e cilësisë së edukimit dhe arsimimit të brezave. Krahas rëndësisë së saj, të nxënit konsiderohet si një proces i cili gjithnjë kërkon të zhvillohet dhe avancohet me metoda të reja, sidomos sot kur teknologjia po zhvillohet me përmasa të mëdha dhe kjo çdo herë e më shumë po ndikon në nevojat e zhvillimit edhe në aspektet e tjera në përgjithësi dhe të edukimit dhe arsimimit në veçanti.

Edhe pse edukimi konsiderohet një proces i cili nis me jetën e fëmijës, faza më e hershme e edukimit institucional është faza e edukimit parashkollor, programet e të cilit i referohen shërbimeve për edukim dhe zhvillim të hershëm të ofruara në institucione parashkollore publike, paralele parafillore, institucione të tjera parashkollore e familje. Duke marr për bazë kurikulën e edukimit parashkollor, në theks të veçantë, edukimit parashkollor për grupmoshat 5-6 vjeç, përmes këtij hulumtimi synojmë të ofrojmë një pasqyrë lidhur me ndryshimet dhe ngjashmëritë në mes të përkujdesjes dhe edukimit parashkollor të fëmijëve në kopshte dhe shkolla në grupmoshat 5-6 vjeç. Në këtë hulumtim do të fokusohemi në mbledhjen e të dhënave lidhur me cilësinë e edukimit e posaçërisht të nxënit si proces edukimi në institucionet parashkollore publike dhe private, kryesisht shkollat (paralelet parafillore) dhe kopshtet me grupmoshën 5-6 vjeç dhe krahasimi e të nxënit në këtë grupmoshë në kopshte dhe shkolla.

Fjalë kyç: *Të nxënit, edukimi parashkollor, shkollat (paralelet parafillore), kopshtet.*

Hyrje

Të nxënit është proces i pavarur, intelektual i individit (nxënësit), e psikomotorik me anën e të cilit përvetësohen dituri, shkathtësi e shprehi, të cilat ndryshojnë sjelljet e përgjithshme dhe si i këtillë konsiderohet se është faktor i ndryshimit të veprimitarisë së individit (Azemi, 2014).

Edukimi është proces i formimit të gjithanshëm të personalitetit të njeriut me të gjitha cilësitë pozitive (Azemi, 2014).

Edukimi lind nga nevoja e ekzistimit të njeriut si qenie biologjike dhe shoqërore për të mundur të jetojë dhe të përgatisë të rinjtë për jetë dhe punë të pavarur (Nuredini, 2013).

Edukimi parashkollor i institucionalizuar është hallka e parë e sistemit arsimor dhe realizohet në institucionet parashkollore, të cilat institucione parashkollore realizojnë edukimin dhe mirërritjen e fëmijëve parashkollorë si dhe realizojnë veprimitarinë e tyre në bashkëveprim me familjen, komunitetin dhe institucionet përgjegjëse (MASHT, 2006).

Bazë për një rezultat pozitiv të edukimit është familja e shëndosh, në të cilën mbizotëron një raport i mirëfilltë në mes të prindërve dhe fëmijës. Prandaj stili i edukimit i përshtatshëm për zhvillimin dhe prosperitetin e fëmijëve është i shënuar me vlerësim (dashuri, ngrohtësi, kushtim dhe përkrahje) dhe drejtimin prindëror (kufizime dhe rregulla të qarta dhe të merituar) (Ponxha, 2013).

Edukimi i fëmijëve fillon në familje dhe që në moshën e hershme vazhdon në institucione përkatëse si çerdhet prej 0-3 vjeç, kopshteve dhe shkollave (paraleleve parafillore) prej 3-6 vjeç. Familja është ajo e cila fëmijën e përcjellë gjatë zhvillimit të tij dhe ka për detyrë që të kujdeset për arsimimin duke siguruar kushte optimale për mësim të mirëfilltë, por sot çdo herë e më shumë fëmijët që në moshën e hershme po përkujdesen nga institucionet parashkollore. Kështu që edhe me kurrikulën e edukimit parashkollor, nga viti 2006, të nxënit e fëmijëve tani fillon nga mosha 3 vjeçare edhe atë në institucione parashkollore si kopshtet dhe shkollat (paralelet parafillore).

Taban i filozofisë së edukimit parashkollor është qëndrimi se edukimi është proces që nisë me jetën e fëmijës dhe vazhdon gjatë gjithë moshës

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet parashkollore, duke vazhduar në periodat pasuese jetësore (MASHT, 2006)

Problemi kërkimor

Përpara është konsideruar që vendi dhe institucioni i parë dhe më i rëndësishëm i të nxënit akademik, ku mund të kaliten virtytet e një personaliteti është shkolla, kjo për shkak se për fëmijët e moshës parashkollore është kujdesur familja, ndërsa tani, kujdesi dhe edukimi i hershëm i fëmijës, me zhvillimin e shoqërisë çdo herë e më shumë po kalohet nga familja në institucione si: Çerdhet dhe kopshtet, të cilat gjithashtu pos kujdesit të mirëqenies synojnë edhe edukimin e fëmijëve.

Edukimi parashkollor në Republikën e Kosovës aktualisht është i organizuar si në vijim:

- Në institucione publike parashkollore (çerdhe në të cilat përfshihen fëmijët e moshës 1-3 vjeçare, dhe në çerdhe e grupe edukimi që përfshijnë fëmijët e moshës 3 - 6 vjeçare);
- Në institucione parashkollore private (çerdhe, që përfshijnë fëmijët prej lindjes deri në moshën 5-6 vjeçare);
- Në paralele parafillore (fëmijët e moshës 5-6 vjeçare, kryesisht në klasë parafillore në shkolla);
- Në qendra me bazë në komunitet; (MASHT, 2011).

Sipas Ligji Nr. 02/L-52, Neni 1, Institucione parashkollore mund të definojnë objektet apo shtëpitë e konvertuara të cilat janë të ndërtuara në mënyrë speciale për të ofruar programe parashkollore dhe të cilat plotësojnë nevojat edukative dhe zhvillojnë nevojat e fëmijëve deri në regjistrimin e tyre në shkollë fillore (KK, 2001).

Nga viti 2006, Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë ka hartuar Kurrikulën e Edukimit Parashkollor (3-6 vjeç) e cila ka filluar të zbatohet në vitin shkollor 2006/2007.

Sipas kësaj kurrikule janë përcaktuar edhe objektivat që duhet të realizohen për secilën grup moshë nga 3-6 vjet.

Tabela e mëposhtme paraqet shtrirjen e fushave kurrikulare nëpër nivelet dhe shkallët e Kurrikulës, në të cilën kemi shkëputur vetëm nivelin e edukimit parashkollor dhe paralelet parafillore.

Fushat e Kurrikulës	Lëndët mësimore përgjatë shkallëve të Kurrikulës (ShK)	
	Parashkollë	ShK1
	Grupmoshat: 0-3 vjeç 4-5 vjeç	Klasat: Parafillore, I, II
Gjuhët dhe komunikimi	Aktivitete që nxisin komunikimin gjuhësor	Gjuhë amtare Gjuhë angleze
Artet	Aktivitete që nxisin shkathhtësitë e komunikimit dhe të shprehurit artistik	Edukatë figurative Edukatë muzikore
Matematika	Aktivitete që nxisin gjykimin, shkathhtësitë numerike	Matematikë
Shkencat natyrore	Aktivitete që nxisin hetimin dhe zbulimin e mjedisit	Shkencat natyrore
Shoqëria dhe mjedisi	Aktivitete që nxisin ndërgjegjësimin për veten dhe për të tjerët dhe zhvillimin e shkathhtësive sociale	Shoqëria dhe mjedisi
Shëndeti dhe mirëqenia	Aktivitete që nxisin zhvillimin e shkathhtësive fizike dhe të shprehive të higjienës	Shëndeti dhe mirëqenia Edukata fizike
Jeta dhe puna	Aktivitete që nxisin kapacitetet për të kuptuar dhe për të ndjekur procedurat dhe rregullat, kërsërinë, kreativitetin dhe të nxënit në mënyra të ndryshme	Jeta dhe puna

(MASHT, 2011).

Bazuar në kurikulën e edukimit parashkollor, sipas së cilës specifikohet që edukimi parashkollor në grup moshat 5-6 vjeç realizohet në institucione parashkollore si kopshtet dhe shkollat (paralelet parafillore), ky studim synon t'i identifikojë ngjashmëritë dhe dallimet në realizimin e edukimit parashkollor në këto dy institucione.

Qëllimi i këtij hulumtimi është grumbullimi i të dhënave lidhur me mënyrën e realizimit të kurrikulës në grup moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte, në mënyrë që të paraqesim një

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet pasqyrë sa më të qartë lidhur me trajtimin dhe edukimin e fëmijëve të grup moshës 5-6 vjeç në institucionet parashkollore. Si edukohen këta fëmijë në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte. A ka ndonjë dallim në procesin e të nxënit dhe realizimin e aktiviteteve edukative në mes të këtyre dy institucioneve parashkollore.

Objektivat

- Mbledhja e të dhënave lidhur me aplikimin kurrikulës me grup moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralelet parafillore) dhe kopshte;
- Identifikimin i dallimeve në realizimin e objektivave për edukimin parashkollor me grup moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralelet parafillore) dhe kopshte;
- Prezantimi i gjetjeve dhe rekomandimeve.

Metodologjia

Hulumtimi ka të bëjë kryesisht me përshkrimin dhe analizën e të dhënave të mbledhura lidhur me realizimin e objektivave të caktuara me kurrikulën e edukimit parashkollor në grup moshën 5-6 vjeç në institucionet parashkollore, kryesisht në shkolla (paralelet parafillore) dhe kopshte. Prandaj metodat dhe teknikat e përdorura për grumbullimin, përshkrimin dhe analizën e të dhënave janë metodat deskriptive dhe analitike, teknika e anketimit dhe intervista.

Anketa dhe intervista janë përpiluar paraprakisht duke marrë për bazë objektivat e hulumtimit dhe duke huazuar disa pyetje nga burime të ndryshme relevante më çështjen e hulumtimit. Pyetjet i referohen komponentëve si:

- Realizimi i objektivave të përcaktuara me kurrikul në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte;
- Realizimi i planit dhe programit për moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte;
- Realizimi i aktiviteteve për moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte;
- Trajtimi i fëmijëve në përgjithësi dhe të nxënit përmes aktiviteteve në veçanti në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte; etj.

Të dhënat janë përpiluar me kalkulime dhe përqindje matematikore dhe analizuar e përshkruar përmes programit EXCEL dhe Google Site.

Institucionet parashkollore pjesëmarrëse në hulumtimin

Nr.	Institucionet parashkollore	Anketat e realizuara
1	Shkollat fillore (paralelet parafillore)	25
2	Kopshtet	18
Gjithsej		43

Tabela 1: Institucionet parashkollore pjesëmarrëse në hulumtimin

Pjesëmarrësit në anketim janë kryesisht edukatorët e nivelit parashkollor të grup moshës 5-6 vjeç, ndërsa intervista është realizuar me Drejtorinë e Arsimit në Komunën e Ferizajt.

Studimi është përqendruar në institucionet parashkollore, veçanërisht grup moshën 5-6 vjeç në shkolla (paralele parafillore) dhe kopshte në qytetin e Ferizajt, ku 25 anketa janë realizuar me edukatore në gjashtë shkolla fillore (me paralelet parafillore) dhe 18 anketa me edukatore në pesë kopshte në Ferizaj.

Të dhënat dhe analizat

Të dhënat janë grumbulluar përmes dy teknikave, anketës së realizuar me edukatorë të grup moshës 5-6 vjet në shkolla (paraleleve parafillore) dhe në kopshte në qytetin e Ferizajt dhe intervistës së realizuar me drejtorin e Drejtorisë së Arsimit të Komunës së Ferizajt.

Analiza e të dhënave të grumbulluara është realizuar përmes programit EXCEL dhe google site.

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

Gjetjet

Numri i fëmijëve që vijnë në edukimin parashkollor në Komunën e Ferizajt është 1720 fëmijë, prej të cilëve 1632 fëmijë vijnë në edukimin në shkolla (paralele parafillore) dhe 88 fëmijë vijnë në edukimin në kopshte. Për të parë nëse edukimi parashkollor, posaçërisht të nxënit në edukimin parashkollor në grup-moshën 5-6 vjet është i krahasueshëm në mes të shkollave (paraleleve parafillore) dhe kopshteve kemi caktuar disa komponentë në vijim, për të cilët komponentë janë mbledhur të dhëna nga edukatorët e edukimit parashkollor me grupmoshën 5-6 vjet.

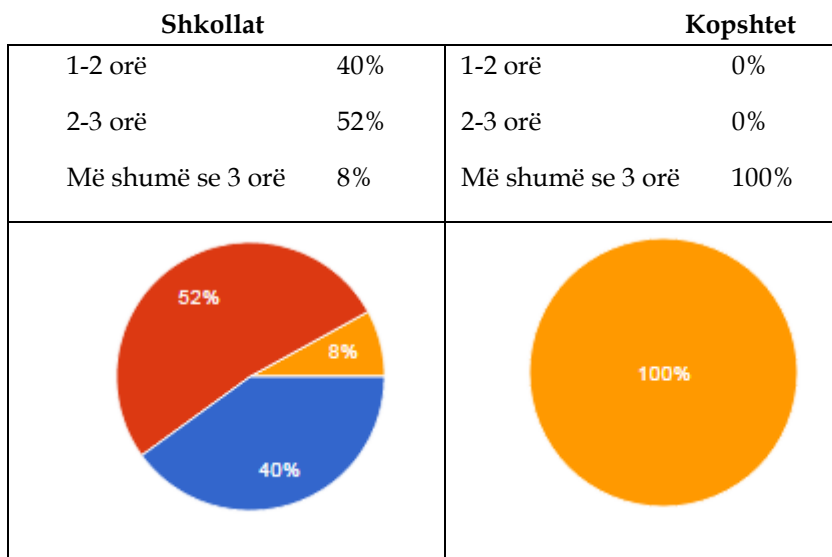
Numri i fëmijëve në grup

	Shkollat		Kopshtet	
	Nr.	%	Nr.	%
Më pak se 20 fëmijë	3	12	6	35.3
20-30	20	80	8	41.2
30-40	2	8	4	23.5
Më shumë se 40 fëmijë	0	0	0	0

Tabela 2: Numri i fëmijëve në grup gjatë procesit edukativ

Siç shihet në tabelën 2, numri i fëmijëve në grup sipas shumicës së edukatoreve në shkolla (80%) sillet nga 20-30 fëmijë, ndërsa sipas edukatoreve në kopshte ky numër varion prej më pak se 20 fëmijë (35.3%), 20-30 fëmijë në grup (41.2%) dhe 30-40 fëmijë në grup (23.5%).

Qëndrimi i fëmijëve në institucionet parashkollor

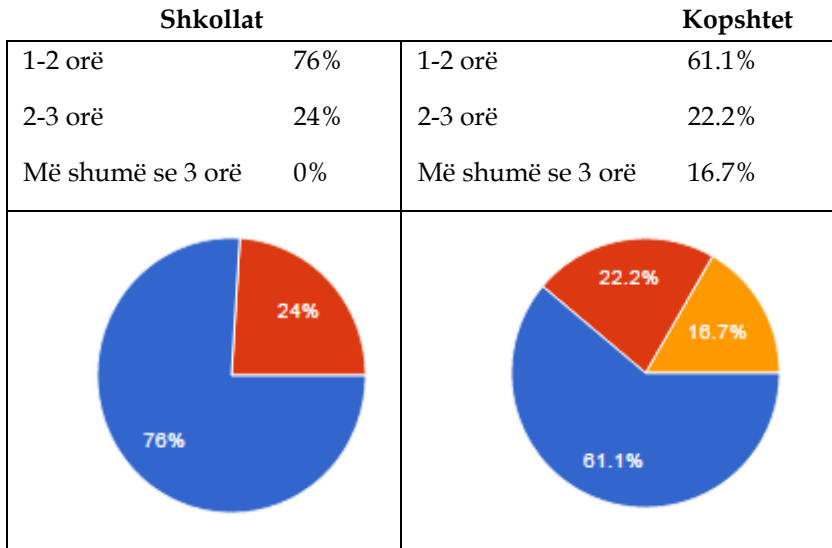

Grafiku 1: Qëndrimi i fëmijëve në institucionet parashkollore në grup moshën 5-6 vjet.

Siç shihet në grafikun 1, qëndrimi i fëmijëve në shkollë zgjat 1-2 orë (40%) dhe 2-3 orë(52%), ndërsa në kopshte qëndrimi i fëmijëve zgjat më shumë se 3 orë (100%).

Kohëzgjatja e aktiviteteve edukative në krahasim me qëndrimin e tërësishëm të fëmijëve në shkolla dhe kopshte

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

Grafiku 2: Kohëzgjatja e aktiviteteve edukative në krahasim me qëndrimin e tërësishëm të fëmijëve në shkolla dhe kopshte

Grafiku 2 tregon që përqindja më e lartë e edukatoreve në shkolla (76%) kanë deklaruar që aktivitetet edukative zgjasin prej 1-2 orë, ndërsa sipas edukatoreve në kopshte (61.1%) kohëzgjatja e aktiviteteve varion aktivitetet edukative është 1-2 orë (61.1%), 2-3 orë (22%), dhe më shumë se 3 orë (16.7%).

Fushat edukative të realizuara me grup moshën 5-6 vjet në institucione parashkollore

Sikurse në shkolla (paralele parafillore) ashtu edhe në kopshte fushat edukative të realizuara me grup moshën 5-6 vjet janë:

- Gjuhë amtare
- Edukim fizik dhe shëndeti
- Edukim muzikor
- Edukim figurativ
- Matematikë
- Njohja e vetes dhe botës

Aktivitetet e realizuara me fëmijë në kuadër të fushave edukative.

Shkollat		Kopshtet	
Fusha edukative	Aktivitetet e realizuara	Fusha edukative	Aktivitetet e realizuara
Gjuhë amtare	Njohja me shkronjat, tregime, përralla, vjersha, gjëegjëza.	Gjuhë amtare	Njohja me shkronjat, tregime, përralla, vjersha, biseda, të shprehurit, pasurimi i fjalorit, fazat fillestare të të shkruarit dhe të lexuarit.
Edukim fizik dhe shëndeti	Ushtrime gjimnastike, lojëra.	Edukim fizik dhe shëndeti	Ushtrime gjimnastike, loja me natyrën, ecje në vijë të drejtë, mbajtja e ekuilibrit, ecje në oborr të kopshtit, kërcim në litarë.
Edukim muzikor	Këndim, interpretim, dëgjim muzikor, vallëzim, lojëra muzikore.	Edukim muzikor	Këndim, dëgjim muzikor, vallëzim, kreativitet, njohje me instrumente muzikore, ritëm me duar, loja muzikore në lëvizje.
Edukim figurativ	Vizatim, ngjyrosje, punë dore, prerje, ngjitje, komunikim me vizatim.	Edukim figurativ	Vizatim, ngjyrosje, modelim, punë dore, njohja e figurave elementare, shprehja e kreativitetit.

Krahasimi i të nxënit në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

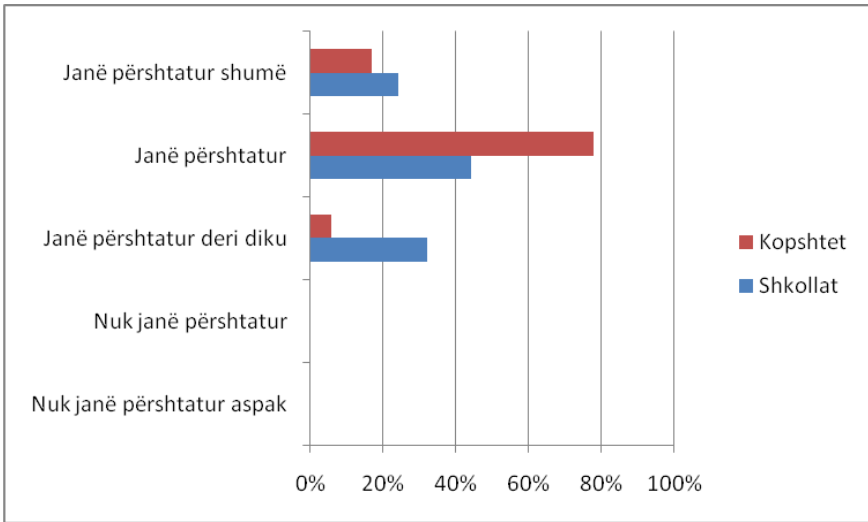
Matematikë	Njohja me numrat, bashkësitë, figurat gjeometrike, format, madhësitë, matjet, njësitë për matje, kalendari ditor, numërimi, mbledhja dhe zbritja, loja me numra çift dhe tek.	Matematikë	Njohja me numrat, bashkësitë, ekuacionet, figurat gjeometrike, format gjeometrike, njohje me konceptet matematikore, numërim, loja me numra, mbledhje, zbritje.
Njohja e vetes dhe botës	Njohja me natyrën, botën e gjallë dhe jo të gjallë, bimët kafshët, insektet, njohja me rregullat shoqërore, mirësjelljen, pastërtinë personale, njohja me ditët, javët, muajt, stinët e vitit.	Njohja e vetes dhe botës	Njohja me natyrën dhe shoqërinë, njohja e vetes dhe vendit ku jeton, njohja me kafshët, njohja me reshjet atmosferike, stinët e vitit.

Tabela 3: Paraqitja e aktiviteteve të realizuara me fëmijë në kuadër të fushave edukative

Siç shihet në tabelën 3 shkollat dhe kopshtet organizojnë aktivitete përafërsisht të ngjashme me njëra tjetrën, por vërehet që në kopshte koha e gjatë e qëndrimit të fëmijëve u jep mundësi për kreativitet më të theksuar.

Përshtatja e aktiviteteve edukative moshës së fëmijëve

Jo të gjitha edukatoret mendojnë që aktivitetet edukative që realizohen sipas kurrikulës janë të përshtatshme për moshën e fëmijëve.

Grafiku 3: Përshtatja e aktiviteteve edukative moshës së fëmijëve

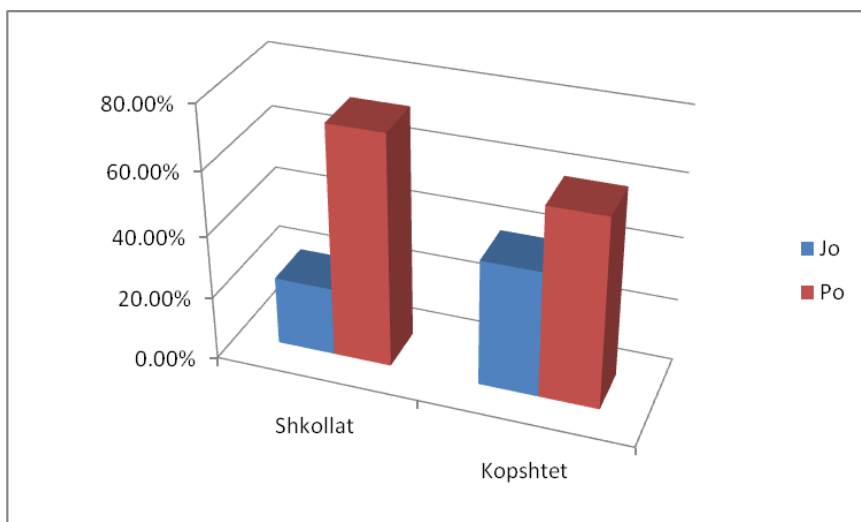
Në rezultatet e paraqitura në grafikun 3 shihet që 32% e edukatoreve në shkolla (paralele parafillore) mendojnë që aktivitetet e përcaktuara me kurrikul i përshtaten deri diku moshës së fëmijëve, ndërsa 44% mendojnë që janë përshtatur dhe 24% mendojnë që janë përshtatur shumë. Ndërsa në kopshte numri më i madh i edukatoreve (77.8%) mendojnë që aktivitetet e përcaktuara me kurrikul i përshtaten moshës së fëmijëve.

Realizimi i aktiviteteve edukative sipas plan-programit

Shkollat		Kopshtet	
Nuk realizohen	0%	Nuk realizohen	0%
Realizohen deri diku	24%	Realizohen deri diku	11.8%
Realizohen	76%	Realizohen	88.2%

Tabela (4): Realizimi i aktiviteteve edukative sipas plan-programit

Krahasimi i të nxëniet në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet Për të kuptuar a realizohen aktivitetet edukative me fëmijë gjatë kohës që është e planifikuar me plan-program, opinioni i edukatoreve në shkolla(76%) dhe edukatoreve në kopshte (88.2%) ka qenë pozitiv. Rastet kur edukatorët është dashur të shtojnë apo reduktojnë aktivitetet e përcaktuara me plan-program

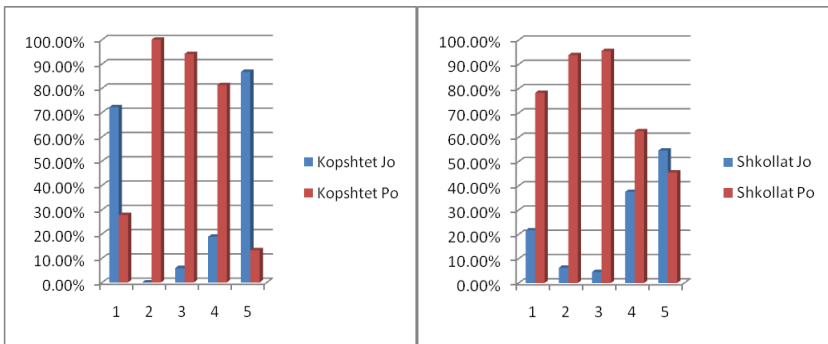
Grafiku 4: Rastet kur edukatorët është dashur të shtojnë apo reduktojnë aktivitetet e përcaktuara me plan-program

Në grafikun 4 shihet që shumica e edukatoreve në shkolla (78.3%) dhe edukatoreve në kopshte (60%) deklarojnë se duhet të shtojnë apo reduktojnë aktivitetet krahas atyre të përcaktuara me plan-program. Sipas edukatoreve aktivitetet duhet të reduktohen për shkak të kohës së kufizuar.

Mjetet e konkretizimit të përdorura në shkolla	Mjetet e konkretizimit të përdorura në kopshte
Bloqe, kartela, fruta, perime, mjete higjienike, lodra, hamera, ngjyra, figura gjeometrike, shkopinj, plastelinë, numra të punuar me plastikë, libra me ilustrime, projektor, material riciklues.	Figura gjeometrike, pemë perime, ngjyra, akuariume, bloqe, plastelinë, material riciklues, material vizual.

Përmbledhja e pesë pyetjeve nga anketa e realizuar me edukatorët e fëmijëve të grup moshës 5-6 vjet në shkolla dhe kopshte:

Nr.	Pyetjet	Shkollat		Kopshtet	
		Jo	Po	Jo	Po
1	A keni nevojë për mjete konkretizimi?	21.70%	78.30%	72.20%	27.80%
2	A mbani takime të rregullta me prindër?	6.30%	93.80%	0%	100%
3	A realizoni vizita jashtë institucionit me fëmijët e grupit tuaj?	4.50%	95.50%	5.90%	94.10%
4	Sipas mendimit tuaj, a ka dallime në të nxënit e fëmijëve të moshës 5-6 vjet në mes të shkollave (paraleleve parafillore) dhe kopshteve?	37.50%	62.50%	18.80%	81.30%
5	A mendoni që edukimi parashkollor në grup moshën 5-6 vjet ka nevojë për ndryshime?	54.50%	45.50%	86.70%	13.30%

Grafiku 5: Përmbledhja e pesë pyetjeve nga anketa e realizuar me edukatorët e fëmijëve të grup moshës 5-6 vjet në shkolla dhe kopshte.

Në tabelën më lart dhe grafikun 5, në të cilin grafik janë përfshirë dy grafikone për të parë krahasimin në mes të shkollave dhe kopshteve, shihet që:

Krahasimi i të nxëniet në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

1. Institucionet parashkollore kanë nevojë për mjete të tjera konkretizimi, ku shkollat paraqiten me nevoja më të larta për mjete konkretizimi (78.30%) se sa kopshtet (27.80%).
2. Takimet e parapara me prindër realizohen në mënyrë të rregullt si në shkolla (93.80%) ashtu edhe në kopshte (100%), por ka raste kur sipas nevojës realizohen edhe më shpesh.
3. Lidhur me vizitat e realizuara jashtë institucionit ku zhvillohet procesi edukativ, si në shkolla (95.50%) ashtu edhe në kopshte (94.10%) realizohet së paku një vizitë në muaj dhe arsyet e vizitës lidhen kryesisht me aktivitetet edukative, të cilat mund të zbatohen gjatë një vizite të tillë.
4. Nga këndvështrimi i edukatoreve në shkolla (62.50%) dhe edukatoreve në kopshte (81.31%) ekzistojnë dallime në të nxënë të fëmijëve të moshës 5-6 vjet, në mes të shkollave dhe kopshteve, dhe dallimet e cekura janë:
 - Orari i qëndrimit të fëmijëve në kopsht u jep mundësi fëmijëve të socializohen, të edukohen për rregullat, mbajtjes së e higjienës, etj.
 - Hapësira e mjaftueshme në kopshte për realizimin e kurrikulës për fëmijë të grup- moshës 5-6 vjet.
 - Fëmijët në shkolla janë më të përgatitur për klasën e parë.
5. 45.5% e edukatoreve në shkolla (paralele parafillore) dhe 13.3% e edukatoreve në kopshte kanë nevojë për ndryshime. Ndryshimet e nevojshme të cekura nga edukatorët e anketuara janë:
 - Krijimi i hapësirës së mjaftueshme për realizimin e aktiviteteve edukative
 - Përmirësimi i kushteve higjienike
 - Zgjatja e kohës së qëndrimit të fëmijëve në shkollë
 - Material për punë
 - Program unik për të gjitha institucionet parashkollore.
 - Realizim i vizitave më të shpeshta lidhur me aktivitetet e fëmijëve
 - Aktivitete të përbashkëta me kopshte të tjera.

Intervista e realizuar me drejtorin e Drejtorisë së Arsimit në Ferizaj

Sipas Drejtorisë së Arsimit, këtë vit akademik janë regjistruar gjithsej 1720 fëmijë, prej tyre 1632 edukohen nëpër shkolla dhe 88 në kopshte. Qëllimi i ndarjes së kësaj grupmoshe qëndron në faktin se qëndrimi ditor i fëmijëve në kopshte është më i pranueshëm për pjesën e disa prindërve që punojnë me orar të zgjatur.

Drejtoria e Arsimit realizon vizita të parapara sipas planit vjetor dhe vizita sipas kërkesave apo nevojave të paraqitura, ndërsa çdo gjysmë vjetor kërkon raport për vijueshmërinë e fëmijëve, jo edhe për suksesin, mirëpo gjatë vizitave të cilat i bëjnë për kontrollimin e ecurisë së punës me nivelin parashkollor kanë vërejtur se edukatorët bëjnë vlerësim të rregullt për secilin fëmijë.

Vlerësimi i të nxëniet të realizuar me fëmijë të moshës 5-6 vjet si në shkolla ashtu edhe në kopshte për Drejtorinë e Arsimit është pozitiv, objektivat e përcaktuara në kurrikulën e edukimit janë të realizuara, sipas Drejtorisë së Arsimit nuk ka qasje të ndryshme në mes shkollave (paraleleve parafillore) dhe kopshteve dhe nuk vërehet se ka dallim në realizimin e objektivave apo edhe dallime të tjera në trajtimin e fëmijëve të kësaj grupmoshe.

Diskutimet

- Bazuar në të dhënat nga anketat e realizuara me edukatore të grupmoshës 5-6 në shumicën e institucioneve parashkollore në komunën e Ferizajt, kjo grupmoshë ka nevojë për program unik në mes të edukimit të realizuar në paralele parafillor dhe të edukimit të realizuar në kopshte.
- Të dhënat tregojnë (78.3% e edukatoreve në shkolla (paralele parafillore) dhe 60% e edukatoreve në kopshte) që fëmijët e grup moshës 5-6 vjet kanë nevojë për aktivitete shitesë, ku veçohet puna e dorës dhe aktivitetet në ambient të hapur.
- Sipas edukatoreve të anketuara në shkolla (paralele parafillore) është e nevojshme të reduktohen disa aktivitete që nuk i përkasin moshës së fëmijës, ndërsa orari i caktuar për edukimin e fëmijëve

Krahasimi i të nxëniet në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet të grupmoshës 5-6 vjet nuk është i mjaftueshëm për realizimin me sukses të aktiviteteve që i përkasin kësaj grupmoshe.

- Sipas të dhënave, 78.3% e edukatoreve në shkolla (paralele parafillore) kanë nevojë për mjete konkretizimi, ka raste kur fëmijët sigurojnë mjete konkretizimi për zhvillimin e aktiviteteve edukative.

Kufizimet e studimit

- Për shkak të vonesës së dhënies së informacioneve për numrin e fëmijëve të grupmoshës 5-6 vjet në institucionet parashkollore në Ferizaj, kemi hasur në vështirësi në gjetjen e numrit të saktë të fëmijëve të kësaj grupmoshe në institucionet parashkollore të përfshira në hulumtim.
- Studimi është përqendruar në institucionet parashkollore (duke përfshirë nivelin para-fillor nëpër shkolla fillore) vetëm në qytetin e Ferizajt.

Përfundime

- Sipas Drejtorisë së Arsimit në Komunën e Ferizajt, këtë vit akademik janë regjistruar 1720 fëmijë të grupmoshës 5-6 vjet, 1632 fëmijë janë regjistruar në shkolla (paralele parafillore) dhe 88 fëmijë janë regjistruar në kopshte.
- Nga gjithsej 43 anketa të realizuara me edukatore të grupmoshës 5-6 vjet, 25 anketa të realizuara në shkolla (paralele parafillore) dhe 18 anketa të realizuara në kopshte kemi arritur të identifikojmë disa dallime në mes të shkollave (paraleleve parafillore) dhe kopshteve e që janë:
 - a) Qëndrimi i fëmijëve në kopshte dallon dukshëm nga qëndrimi në shkolla, mbase sipas të dhënave, qëndrimi i fëmijëve në shkollë zgjat 1-2 orë (40%) dhe 2-3 orë(52%), ndërsa në kopshte qëndrimi i fëmijëve zgjat më shumë se 3 orë (100%).
 - b) Nevoja për mjete konkretizimi është shprehur më shumë nga shkollat (78.3%) në krahasim me kopshtet (27.8%).

- Nevoja për ndryshime në edukimin parashkollor është më e theksuar në shkolla (45.5%) se sa në kopshte (13.3%), ndërsa ndryshimet e cekura si më të nevojshme janë hapësira e mjaftueshme për realizimin e aktiviteteve edukative, përmirësimi i kushteve higjienike, zgjatja e kohës së qëndrimit të fëmijëve në shkollë për arsye të realizimit më të suksesshëm të aktiviteteve edukative, material i mjaftueshëm për punë, realizimi i vizitave lidhur me aktivitetet e fëmijëve, aktivitete të përbashkëta me kopshte të tjera.
- Bazuar në të dhënat e grumbulluara, shihet që shkollat dhe kopshtet kanë ngjashmëri por edhe dallime në realizimin e procesit edukativ i cili ndikon edhe në procesin e të nxënit. Dallimet më të theksuara nga të dhënat e grumbulluara janë:
 - 1) Hapësira e pa mjaftueshme për zhvillim të aktiviteteve në shkolla.
 - 2) Koha e pa mjaftueshme në shkolla për realizimin me sukses të aktiviteteve të parapara me plan-program.
 - 3) Nevoja për mjete konkretizimi në shkolla.
 - 4) Nevoja për vizita më të shpeshta jashtë shkolle.

Rekomandime

- Drejtoria e Arsimit të ketë një bashkëpunim shumë të ngushtë me institucionet parashkollore, posaçërisht me grupmoshën 5-6 vjet, mbase ky grup është duke u përgatitur për klasën e parë të shkollës fillore.
- Institucionet parashkollore, posaçërisht shkollat (paralelet parafillore) dhe kopshtet të bashkëpunojnë mes vete me qëllim të shkëmbimit të eksperiencave për realizim sa më të suksesshëm të objektivave për edukimin parashkollor për grupmoshën 5-6 vjet.
- Institucionet parashkollore të kenë një bashkëpunim të ngushtë brenda institucionit (drejtorit, psikologut/es dhe edukatorit/es), në mënyrë që të gjinden praktikat më të mira të realizueshme konform fushave të edukimit për grupmoshën 5-6 vjet.

Krahasimi i të nxëniet në nivelin parashkollor në mes të shkollave (paralele parafillore) dhe kopshteve në grupmoshën 5-6 vjet

- Drejtoria e Arsimit ta shikojë mundësinë për vëzhgimin e institucioneve parashkollore, posaçërisht shkollave, në mënyrë që të vlerësohen nevojat që kanë edukatorët, e sidomos fëmijët për një edukim më të mirë. Disa prej nevoja, të cilat mund të shqyrtohen janë; Hapësira e pa mjaftueshme për zhvillim të aktiviteteve në shkolla, koha e pa mjaftueshme në shkolla për realizimin me sukses të aktiviteteve të parapara me plan-program, nevoja për mjete konkretizimi në shkolla.

Referencat

1. Azemi B, "Fjalor i Pedagogjisë", Prishtinë, 2014
2. Nuredini V, "Edukata Parashkollore", Prishtinë, 2013
3. Ponxha A, "Edukimi i Fëmijëve", Bern, 2013
4. http://www.masht.gov.net/advCms/documents/Kurrikula_parashkollore.pdf (e marrë më 24.03.2015)
5. http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2006_02-L52_al.pdf (e marrë më 27.03.2015).
6. <http://www.uni-pr.edu/getattachment/b0997082-4539-497d-9622-a706294c9307/Plani-strategjik-i-arsimit-ne-Kosove-2011-2016.aspx> (e marrë më 27.03.2015).
7. http://www.masht.gov.net/advCms/documents/Korniza_e_kurrikules11.pdf (e marrë më 27.03.2015).
8. <http://naimbabaj67.weebly.com/stilet-e-teuml-nxeumlNit.html> (e marrë më datë 27.03.2015)
9. <http://www.doktoratura.unitir.edu.al/wp-content/uploads/2014/12/Doktoratura-Majlinda-Gjelaj-Fakulteti-i-Shkencave-Sociale-Departamenti-i-Psikologji-Pedagogjise.pdf> (e marrë më datë 27.03.2015).